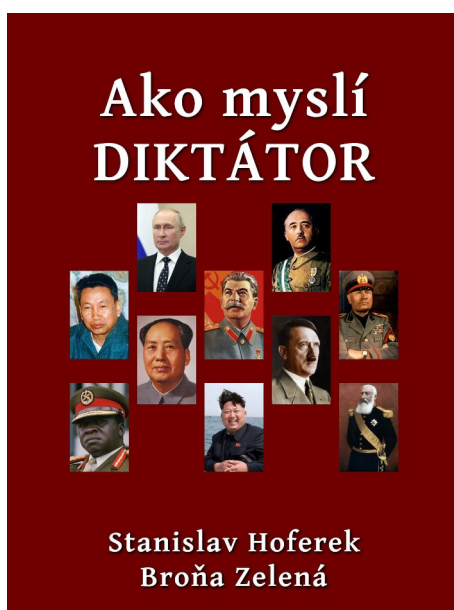

Ako myslí diktátor?

Autor	Vydavateľ	Licencia	Vydanie	Autor obálky
<u>Stanislav Hoferek</u> <u>a Broňa Zelená</u>	<u>Greenie knižnica</u>	<u>CC-BY-NC-ND</u>	<u>Prvé (2022)</u>	<u>Stanislav Hoferek</u>

O knihe

Rozhodnutie napísať túto knihu padlo po tom, čo sa v 21. storočí začalo znovu používať slovo diktátor v správach, na sociálnych sieťach, či len tak, pri pive. Dostali sme sa do štádia, kde máme bohaté skúsenosti s najrôznejšími diktatúrami a dokonca môžeme povedať, že 20. storočie bolo storočie diktatúr. Máme sa z čoho učiť, ale poučíme sa? Využijeme dejepisné učivo pre budúcnosť, alebo budeme opakovať tie isté chyby a očakávať úplne odlišný výsledok?

Táto knižka nie je žiadna učebnica, ani žiadna zaručená a jediná pravda. Je však dobrým spôsobom, ako sa zamyslieť nad svetom i nad tým, čo všetko môžeme urobiť, aby bol lepší – alebo podstatne horší, ako je dnes. A to je nebezpečenstvo, nad ktorým sa treba minimálne zamyslieť. Knižku môžete zobrať aj ako krátku čítanku, použiteľnú na hodinách občianskej výchovy, etiky, náboženstva či dejepisu. Kniha vychádza v čase, keď má meniny Adolf a zároveň jeden z diktátorov na obálke posielal na smrť tak ukrajinských, ako i svojich vojakov a civilistov.

Diktátori z titulky (po stĺpcoch): Pol Pot (Kambodža), Idi Amin (Uganda), Vladimír Putin (Rusko), Mao Ce Tung (Čína), Josif Stalin (ZSSR), Kim Čong Un (KĽDR). Francisco Franco (Španielsko), Adolf Hitler (Nacistické Nemecko), Benito Mussolini (Taliansko), Leopold II (Belgicko).

Udržanie sa pri moci za každú cenu

Demokratické voľby spôsobujú, že sa ľudia postupne vymieňajú. Noví a noví politici majú slovo a prostriedky na to, aby niečo zmenili. Majú novú snahu, nové nápady, nových spojencov a žiaľ i nových nepriateľov.

Diktatúra funguje v tomto prípade odlišne a ne jeden diktátor ostáva pri moci dávno po tom, čo mu dôjdu akékoľvek nápady a dobré úmysly. Ich vládu často naťahuje klamstvo, ktoré môže vyjsť na povrch ktorýkoľvek deň.

Dobry príklad je Alexandr Lukašenko. Človek, ktorý prišiel ako nový politik a chcel dať všetko do poriadku. Postupne sa jeho potreba ovládať celú krajinu menila na väčšiu a očividnejšiu frašku. Falšovanie volieb, zastráňovanie, zatýkanie konkurencie a všetky ostatné praktiky by na neho nikto nepovedal v čase, keď začínal. Dnes, po mnohých rokoch, keď by v iných krajinách vládlo aj sedem demokratických vlád, je smiešnou figúrou, ktorá to nevzdáva.

Akýkoľvek diktátor potrebuje čas. Čas na zakrytie pravdy, čas na ďalšie zakrytie pravdy a čas na potrestanie tých, ktorí chcú pravdu ukázať, vrátane ich synov a dcér. Diktatúra je časovaná bomba a v politike to znamená aj jednoduchú vec. Kto nevie odstúpiť so ct'ou, ten neustúpi už pre strach z odstúpenia. Lukašenko a mnohí ďalší majú čo skrývať a posledné čo chcú, je dobre organizovaná a fungujúca spravodlivosť, ktorá vie nájsť dôkazy a zariadiť spravodlivý trest.

Adolf Hitler mal úplne inú energiu v roku 1933 a v roku 1945. Podpísala sa na ňom dlhá vláda teroru i to, že nechal pozabíjať či uväzniť ľudí, ktorým to myslelo dobre – a stále viac sa obklopoval päťolizáčmi. Aj preto bolo na neho viac atentátov na začiatku vojny, keď v ňom ostávalo trochu rozumu – než na konci vojny, kde spojencom vyhovovalo, že nemeckú ríšu vedie tak neschopný hlupák. Samozrejme, čo si mysleli rádoví Nemci, ktorí museli posielat' svojich nást'ročných synov do boja? Zo základnej školy do prvej línie na ochranu Hitlera? To Hitlera nikdy nezaujímalo.

Stalin sa považuje za najhoršieho diktátora, alebo za jedného z najhorších. Jedným z dôvodov bolo, že už na prelome storočí sa jednalo o grázla a jeho zločiny v dvadsiatych, tridsiatych, štyridsiatych a päťdesiatych rokoch ľahko prekonal všetky činy mnohých iných jednotlivcov, aj keď sa počítajú zvlášť. Dnes je Stalin pre niektorých ľudí hrdina a správny vodca. Čo to hovorí o nás, ľuďoch?

Pri Stalinovi je nutné spomenúť jeho najväčší zločin. Predal obilie z Ukrajiny, aby mal peniaze na ďalšie zbrojenie. Výsledkom boli milióny mŕtvych. On si povedal, že ľudia sú len čísla a iní prídu na ich miesto, zatiaľ čo on sa udrží pri moci a to je to najdôležitejšie.

Utlmenie konkurencie, žiadne férové voľby

V Severnej Kórei je jednoduchá voľba. Kim, alebo smrť pre teba a tvoju rodinu. Nečudo, že voliči sú mimoriadne zodpovední. Voliť chodí približne 100% obyvateľstva, vrátane tých, ktorí pre zdravotné problémy majú veľký problém ísť na krátku prechádzku.

Niečo podobné bolo aj v Československu, kde bola Komunistická strana jedinou voľbou. Výsledky volieb boli vždy rovnaké, až na jednu maličkosť. Počet prázdnych obálok. Jedne milión ľudí v roku 1948 je skutočne zaujímavé číslo. Milión hrdinov alebo vlastizradcov, podľa toho, kto to posudzuje. Každopádne milión ľudí, ktorí sa dá aspoň čiastočne dohľadať, je naozaj skutočne veľké číslo.

Hlasovanie o tom, či prebehne tzv. Anšlus Rakúska, malo dve možnosti. Jednu výrazne zvýraznenú a jednu, ktorá by znovu znamenala veľký problém.

Diktátor jednoducho nechce konkurenciu a nie je ani veľmi dôležité, ako sa jej zbaví – ale že sa jej zbaví. Stačí sa spoliehať na to, že sa to niektorí ľudia nikdy nedozvedia, alebo sa to dozvedia až po tom, čo sa k tomu vyjadrí vodca. Diktátor potrebuje náskok a na to môže využívať médiá, ale zaručene úspešná je aj taktika s guľkou do hlavy. V podstate to znamená aj to, že skutočne nezávislí novinári v silnej diktatúre ani nemôžu vykonávať svoju činnosť a majú na výber smrť, pretváрку alebo útek.

Neraz sa stáva, že silným hlasom odporu sú občania, ktorým sa podarilo dostať do zahraničia, kde je politická situácia jednoduchšia a slobodnejšia. Preto je cieľom každého diktátora poriadne zabezpečiť hranice.

V Bielorusku boli nedávno voľby. Traja silní kandidáti sa postavili proti Lukašenkovi. Všetci traja sa dostali do väzenia za vymyslené trestné činy. Voľby tak vyhrala manželka jedného z nich, no pre sfalšované voľby dostala oficiálne niekoľkokrát menej hlasov ako v skutočnosti. Je to podobné, ako keby zrazu všetci mäsožravci oficiálne hlasovali za tofu, alebo ako keby Židia hlasovali za výstavbu nových koncentračných táborov.

Zhodou okolností pre politických väzňov buduje koncentračné tábory Severná Kórea. Samozrejme, že túto informáciu považujú za klamstvo, ale satelitné snímky a tí, ktorým sa podarilo utiecť, dokazujú niečo iné.

Diktatúra má ešte jednu zaujímavú schopnosť. Využiť najrôznejšie nešťastia na potlačenie konkurencie. Stačí zvaliť katastrofu, napríklad veľké suchá, na prácu diabla zosobneného v niektorej postave odboja. Alebo im dať v časoch nedostatku najmenej potravín, prípadne žiadne. Nemusí sa na to ani ísť formou nútenej hladovky, stačí len zadať priority. Najvernejší dostanú najviac, najmenej verný režimu najmenej. Alebo sa jednoducho povie, že už nezostalo.

Školstvo na mieru

Škola je základ života. Určite ste túto alebo podobnú vetu počuli a bola vám vštepovaná. Do školy chodí človek hlavne vtedy, keď je mladý, ohybnejší a potrebuje sa veľa naučiť, aby bol jeho život pekný, zaujímavý... a aby bol schopný postarať sa o svoju rodinu. Vtip je v tom, že v diktatúrach, ako je súčasné Rusko, musí urobiť ešte niečo. Pripraviť človeka na to, aby bol ohybný a poslušný aj k režimu. Škola môže učiť, čo je to diktatúra, či demokracia, čo je to sloboda – ale nie všade. Stačí, ak sa na škole na hodine matematiky pýtajú, koľko Američanov môže zabiť správny vojak tej a tej krajiny, ktorý má pištoľ a tri zásobníky s nábojmi po siedmych. Na druhej strane sveta sa zatiaľ učia, koľko kompótov môže dať babička na police. Alebo koľko ich tam už má.

Stávajú sa tak veľmi zvláštne situácie, keď vojaci tzv. oslobodzovacej armády kradnú hry na najnovšiu Playstation, aby po ich predaji mohla byť v ich dedine zavedená elektrina či základná kanalizácia. Diktátor vie, čo treba utajiť, ale vojak je tiež len človek a tiež môže byť prekvapený.

V škole pár kilometrov od hraníc medzi rozdelenými krajinami Kórejského poloostrova je všetko iné. Na severe sa učia, čo všetko dokázal veľký Kim, keď bol mladý a že niečo ako hlad a choroby neexistujú, aj keď tretina triedy nie je v škole. Na juhu zatiaľ deti hrajú najnovšie počítačové hry a vyhrávajú turnaje v nich. Stále je to rozdiel v škole.

V Číne, Kambodži a podobných štátoch sa v 20. storočí stávali sfanatizovaní študenti tvrdou pášťou režimu a šikanovali vlastných rodičov, ktorí neboli dostatočne presvedčení o bezchybnosti toho alebo hentohto vodcu.

Hitlerjugend sa učili o tom, ako veľmi sú árijci nadradení iným rasám, i keď nemali vždy tie najlepšie výsledky v učení, v športe či v čomkoľvek. Boli tí najlepší, aj keď neboli vždy tí najlepší, ale v prvom rade to bola príprava na ďalší a ďalší stupeň nenávisti. Nacisti si mysleli, že sú najlepší. Takto to bolo vždy a učil ich to Hitler v Nemecku a ktokoľvek ďalší v inej krajine. Pre Hitlera bol ideál bledý blondiak s modrými očami, no sám blondiak nebol.

Kotleba, Mazurek či Fico dobre vedia, čo chcú ich priaznivci počuť. Že oni sú tí dobrí, zatiaľ čo ostatní sú tí zlí. Už malé deti sfanatizovaných rodičov si berú to, že sú najlepší, za samozrejmosť a svoj názor budú pretláčať aj vtedy, keď je to podľa ostatných, menej aktívnych a menej agresívnych, hlúpe. Aj preto títo a ďalší ľudia dokážu urobiť protesty, kde príde veľa ľudí. Stačí ukázať na niektorého nepriateľa. Napríklad:

- homosexuálov
- liberálov
- ľudí s IQ nad 100
- tých, ktorí pomáhajú zraniteľnejším

Kto s tým začal? Jednoducho to premyslel Mussolini. Taliansko malo v čase jeho nástupu na svoju rozlohu málo obyvateľov. Zaviedol tak masové sobáše, prinútil cirkev poslúchať a dal do toho jednoduchú matematiku. Viac sobášov, viac detí, viac obyvateľov, viac vojakov, viac sily. A silu potrebuje, ak sa chce priblížiť skutočne mocným postavám z minulosti a zrýchliť svoj vzorec. To stačí opakovať do nekonečna. Viac sobášov, viac detí a hlavne viac učiteľov, schopných z detí urobiť vojenskú silu, ktorá nebude klásť otázky a bude s hrdosťou zabíjať jeho nepriateľov.

Škola v diktatúre dáva jasnú správnu odpoveď, jediná správnu cestu – pretože v skutočnosti je viac odpovedí, viac ciest a viac možností, ako vyriešiť problém. A niekedy je najjednoduchšou a najrozumnejšou cestou spochybňovať diktátora.

Nas mnoho, súdruhovia!

Nikto nepozabíjal viac Číňanov ako Mao Ce Tung, nikto nepozabíjal viac Nemcov ako Adolf Hitler a nikto nepozabíjal viac obyvateľov Kambodže ako Červený Khméri pod vedením Pol Pota. V každom prípade ide o čísla. Počty obyvateľov, ktoré sú a ktoré slúžia. Pol Pot doslovne vyvraždil tretinu národa. Matky, otcov, deti. Umelci, roľníci, obchodníci, všetci sa stali náplňou kolektívnych hrobov a stále to bolo pre niekoho málo, pretože stále boli množstvá ľudí, ktorí mohli plniť aj tie najhlúpejšie a najbezcitnejšie rozkazy. Francisco Franco, ústredná postava Španielskej občianskej vojny, mal zaujímavý názor na svojich protivníkov, ktorí sa vzdali. Málilo sa mu to. Stále mal pocit, že bude mať väčšiu moc, keď budú jeho protivníci nie porazení, ale mŕtvi. Z matematického hľadiska je to jednoduché. Čím viac ľudí, ktorí môžu podrývať autoritu, tým lepšie. Aj keď sú to členovia toho istého národa.

Kuriózne, zaujímavý pohľad má na Slovensku Róbert Fico. Naplno sa to ukazuje pri jednotlivých vlnách ochorenia Covid-19. Akékoľvek zbrojenie a šírenie nenávisťi proti očkovaniu, odborníkom, lekárom a všetkým, ktorý vedia zjemniť následky, sa ukázalo z matematického hľadiska ako úspešné. Covid zabíja hlavne starších ľudí, jeho voličov. Ale tým, že bude šíriť nenávisť a nezmysly na plný plyn, zabije piatich svojich voličov. Získa však desiatich nových, ktorí by ho predtým nevolili. Pri trochu preháňania to znamená, že Slovensko sa zmenšuje, ale jeho fanklub naberá na počte. Čo na tom, že priemerná klasická či emočná inteligencia jeho podporovateľov klesá tak, že si s tým lámu hlavu všetci, okrem neho a jeho blízkych spojencov. V svojej podstate je to ako vyhodit' z lode členov posádky, aby sa zmestilo viac modeliek. Problém, ktorý to pravdepodobne spôsobí, bude musieť riešiť niekto iný – alebo to hodí na niekoho iného.

Ak má niektorá krajina problém s nízkym počtom obyvateľov, tak je to Rusko. Hladomor za Stalina, neskutočne vysoké straty na životoch za Stalina, najrôznejšie problémy za Stalinových nástupcov, rozpad ZSSR a do toho alkohol a neustále konflikty. To nezvyšuje počet obyvateľov. V praxi to znamená, že tí, ktorí si nemohli založiť rodiny, starnú a nemá ich kto nahradiť. Nová generácia prichádza pomaly a v nedostatočnom počte. Počet obyvateľov sa tak v Rusku zmenšuje a nové vojny, v ktorých mladí Rusi zomierajú, sú pre každého okrem Putina problém. Putin vie, že s rakovinou a najrôznejšími problémami nebude žiť dlho, ale chce víťazstvo za každú cenu. Nad Gruzínskom, nad Ukrajinou, nad Pobaltím. Kdekoľvek. A je jedno, kto pri tom zomrie. Pre Putina je ľahké vytvárať humanitárne krízy a problémy s utečencami, lebo vie, že do tak ekonomicky slabej a nepriateľskej krajiny akou je Rusko nikto nechce ísť. Rusi tak môžu tlačiť na oveľa silnejšiu Európu, i keď ekonomická sila Ruska je porovnateľná s Talianskom, no blíži sa k sile len polovice Talianska. Dá sa povedať, že Putin vládne viac benzínke, ako modernej krajine.

To, čo by Rusko potrebovalo, je podpora pre mladých, aby si mohli založiť rodiny. Ekonomická stabilita, mier, pokoj, dobre zaplatená práca a kvalitné vzdelanie. V Rusku nič z tohto nie je, ale majú niečo iné. Klamstvá, propagandu a chorého človeka, ktorý síce nenávidí ľudí, ale tí najhlúpejší z najhlúpejších ho bezmedzne milujú.

Súčasná Čína je veľmi odlišná od Číny na konci druhej svetovej vojny. Z poľnohospodárskej krajiny sa stala veľmoc v úplne všetkom a v krátkom čase. Dá sa to urobiť dvomi spôsobmi. Perfektným riadením ekonomiky, imigráciou špičkových odborníkov a geniálnym školstvom, ktoré vytvára presne takých mladých ľudí, akí sú potrební – alebo formou maximálneho teroru. Mao Ce Tung, známy aj ako Veľký Kormidelník, stratil milióny ľudí pri jeho neúspešnej transformácii. Tisíce vysokých pecí v krajine s nedostatkom železnej rudy sú len jedným z mnohých zlých nápadov. Aktuálny prezident kombinuje starý dobrý teror, trhovú ekonomiku vo veľkých mestách a sledovanie a hodnotenie svojho obyvateľstva. Dajte dohromady tie najzvláštnejšie sci-fi filmy dohromady a vyjde vám nová Čína, kde síce nemôžete mať názor a nič neznamenáte, ale aj tak viete vydierať každého.

Kult osobnosti

Severná Kórea porazila USA, Nemecko, Rusko, Čínu, Japonsko a úplne všetky štáty v úplne všetkom. Neveríte? Stačí si pozrieť ich správy. Nie je to pravda, ani náhodou, ale je to stokrát opakovaná lož, ktorá sa stáva pravdou. Tak ako mnohé veci v krajine, kde oficiálne vládne aktuálny vodca a zároveň tá alebo tamtá mŕtvola. Občania musia oslavovať narodeniny dávno mŕtvych bláznov, ktorí sa postarali o dlhoročný hladomor spojený s nedostatkom liekov a úplne všetkého – za hladomorom. Robotníci, ktorí majú na deň len zo štvrtiny plnú misku na ryžu, stavajú ďalší monument.

Prakticky každý diktátor má niečo spoločné s armádou, či už oficiálne buduje mier, lepšie zajtrajšky alebo čokoľvek. Občas tak narazíte na to, že diktátor vyzerá ako Rambo. Putin sa nechával fotiť hore bez s retušovanou postavou, aj keď je to nízky starý muž. Musí vyzerat' drsne. Strieľa divokú zver, hrá hokej a robí čokoľvek, aby si mohli babky v jeho veku povedať, že je to fešák. Prekonáva ho jedine Kim Čong Un, ktorý donútil lokálnu televíziu, aby ho vždy označovala ako sex symbol a ideál krásy.

Idi Amin dostal skvelý nápad. OSN sa presunie do Ugandy. Logicky to nevyšlo a ani nenahradil anglickú kráľovnú, hoci veľmi chcel. Negramotný človek, prezývaný aj ako Africký čierny Hitler, si vytvoril vlastné komando, s ktorým poľoval na ľudí. Mŕtve telá hádzal hyenám či krokodílom a za jeho vlády zomrelo v priemere 104 ľudí denne. Bol tak mačo, drsný vojak a silák. Len nie dobrý vodca.

Samozrejme, každý diktátor potrebuje určitú historickú poistku. Musí dať vedieť, že prišiel niekto veľkolepý a úžasný. Mussolini sa porovnával s Caesarom a sľuboval obnovenie Rímskej ríše, čo by znamenalo zabrat' územie Španielska, Francúzska a mnohých ďalších krajín, od Portugalska po Irak a od Škótska po Sudán. Jeho šance sú minimálne, ale dokázal si zo staroveku vytiahnuť to, čo potrebuje, a zapojil fantáziu a svoje rečnícke schopnosti. Hitler nepomenoval operáciu Barbarossa len tak, ale inšpiroval sa cisárom, ktorý tiahol na východ.

Putin sa porovnáva s Petrom Veľkým, i keď je len ťažké nájsť odlišnejšie postavy. Peter Veľký bol prozápadný, zatiaľ čo Putin západ nenávidí. Peter hľadal kompromisy, spoluprácu a napredovanie, chcel mať čo najviac spoločné s tými najlepšimi, zatiaľ čo sa Putin stará o presný opak. Navyše sa Peter staral o otvorenosť, vedecký prístup a veľa cestoval, čo Putin nerobí. A ak už niekde Vladimír Vladimirovič cestuje, tak s početnou ochrankou a skoro vždy s ochrannou vestou.

V Severnej Kórei je pri moci už dlho dynastia Kimovcov. Každý jeden z nich sa musí nejakým spôsobom presadiť, aby sa aspoň priblížil legendárnemu vodcovi. Každý živý člen tak zápasí o popularitu s mŕtvou a očakáva sa, že bude mať niektoré rovnaké praktiky. Kim Čong Un má svoje harémy s nedospelými dievčatami, niekoľko obrovských palácov po celej krajine, aj keď tretina krajiny hladuje (dva paláce sú hneď vedľa seba) a aby vyzeral o niečo viac ako niektorý z jeho predchodcov, vytrháva si obočie. Za koňak zaplatí toľko, čo boháči v iných mestách za celé zbierky luxusných áut a vôbec mu nevadí, že sú obchody prázdne. Aby vyzeral ešte drsnejšie, nariadil popravu všetkých vojakov, ktorým sa nepáčilo jeho rozkaz presunúť zásoby z prázdnych vojenských skladísk do prázdnych civilných skladísk.

Ak však niečo ukazuje veľkosť človeka, tak to sú sochy a najrôznejšie vyobrazenia. V nejednej krajine bolo nutné, alebo minimálne veľmi žiadané, aby mala obraz vodcu každá domácnosť a tiež aby podobizeň vodcu bola na námestiach.

Armáda

Ak majú niečo spoločné jednotlivé druhy diktatúr a ich lídri, tak je to vzťah k armáde. Môžeme ísť úplne na začiatok k tomu, kde sa začalo používať slovo diktátor. Išlo o vrchného veliteľa Rímskej republiky v čase náročnej vojny, keď bolo nutné jednotné vedenie. Diktátor bol diktátorom len krátko a po skončení nebezpečia bol odvolaný. Tento prístup dobre fungoval a osvedčil sa. Čo sa však stane, keď sa dostane k absolútnej moci niekto, kto sa priamo narodil pre absolútnu moc? Marius, Sulla, Pompeius, Julius Caesar... tí všetci sa stali diktátormi na dlhšie obdobie, ako to bolo potrebné. Vytvorili si zástupy priaznivcov i nepriaznivcov. Bojovní diktátori mali neobmedzenú moc v časoch mieru a to viedlo od mieru k občianskym vojnám. Caesar išiel na Rím s malým počtom vojakov a diali sa veci. Mussolini ho o skoro 2000 rokov nasledoval a znovu sa diali veci.

Diktátor potrebuje armádu. Na obranu pred tými zlými, na útok proti tým zlým a na to, aby držal tých zlých v šachu vo vlastnej krajine. Ak by ste sa spýtali dobrého historika, ktorú krajinu si Hitlerovi nacisti podriadili ako prvú, odpovedali by že Nemecko.

Zlé časy tvoria silných ľudí, silní ľudia tvoria dobré časy, dobré časy tvoria slabých ľudí a následne slabí ľudia vytvárajú zlé časy. Zlé časy nazývame čas, ktorý je zlý pre demokraciu, obchody, priemysel či dodržiavanie ľudských práv. Naše zlé časy sú však zlatým vekom pre nástup diktatúry. Je to príležitosť. Ľudia v beznádejnej situácii budú nasledovať nebezpečných a provokujúcich bláznov oveľa ľahšie ako ľudia, ktorým nič nechýba. Diktátor tak potrebuje tri veci. Chaos, armádu a kombináciu šťastia a talentu.

Hitler dostal bez boja Rakúsko, časti Československa, Porýnie... všetko bez jediného výstrelu. Mal drzosť a armádu a všetci si mysleli, že mu to bude stačiť. Hitler rátal s tým, že si budú ostatní myslieť, že toto a toto mu už stačí a už bude pokoj. A tak nebol pokoj, ale najkrvavejší konflikt v dejinách.

Kto má tanky, ten chce viac tankov. Kto má lietadlá, ten chce viac lietadiel. Kto má tú smolu, že im stojí v ceste, musí rátať s tým, že diktátor bez problémov obetuje veľa svojich vojakov, aby mal viac rozlohy, viac nerastných surovín a viac tovární, ktoré budú vyrábať to, čo chce on. Rovnaký scenár bol cez druhú svetovú vojnu, ale je aj od roku 2014 na Ukrajine. Vodca niečo chce a je jedno, či je to správne alebo nie. Potrebuje armádu na svojej strane a potrebuje, aby sa ho báli.

Ukrajinci sa postavili na odpor. Výsledkom je porážka Putina, zničenie ruskej ekonomiky, posilnenie NATO a EÚ a horných 100 000 ľudí trápi, že už v Rusku nefunguje Instagram. Konflikt na Ukrajine vznikol po tom, čo sa zistilo, že na Kryme a na východnej Ukrajine je nielen veľa rusky hovoriacich skupín (viac rôznych národností používa ruštinu na vzájomné dorozumievanie, nejde často o Rusov), ale i nerastných surovín. Ako zariadiť, aby Ukrajina nezásobovala Európu tým, čo Rusko musí predávať, ak chce byť v čiernych a nie v červených číslach? Na to sú len dve odpovede: armáda a propaganda.

Diktatúra musí mať viac rakiet, tankov a všetkého možného ako iná krajina. Bez ohľadu na dôsledky. Zaujímavá situácia sa stala v ZSSR, keď si soviety povedali, že urobia viac masla ako západ. Výsledok? Oveľa menšia populácia nedokázala toľko masla vyrobiť a muselo sa vyhodiť. Predbehli súperov, ale spôsobili si zbytočný problém. Zhodou okolností bol následne nedostatok masla. Vo vojenskej i civilnej oblasti tak môže kvôli rozkazu diktátora vzniknúť tragikomická situácia, keď napríklad krajina vytvorí oveľa viac pušiek, ako potrebuje – ale nemá žiadne náboje. Alebo vytvorí ohromné zbrojárske závody, ktoré však nemôžu fungovať, lebo chýbajú tak nerastné suroviny, ako i kvalifikovaný personál a dokonca cesty. Iný extrém vznikol v rokoch 2021 a 2022, keď Kim Čong Un prikázal presunúť obilie z prázdnych vojenských sýpok do prázdnych civilných sýpok. Kto neposlúchol, ten prišiel o svoju prakticky prázdnu misku. Najväčšia irónia je v tom, že jeho predok údajne vymyslel hamburger.

Ideme do tábora

Slovné spojenie „ideme do tábora“ má úplne iný význam v slobodnej krajine a v diktatúre. Áno, aj v diktatúre môže byť tábor pre mladých, ktorí chcú lepšie pochopiť prírodu, alebo nejaký podobný. Pre diktatúru sú však častejšie koncentračné, vyhladzovacie, pracovné či tábory nútenej práce.

Na jednej strane sa dá položiť otázka, prečo väčšina diktatúr má nejaký spôsob nanútených táborov pre nepohodlné osoby. Odpoveď je veľmi jednoduchá. Ak je niekto prehlásený za nepriateľa štátu alebo niečo podobné, tak je nutné z pohľadu diktátora zariadiť, aby sa myšlienky daného človeka nešírili ďalej. Hlavným zmyslom pracovných a podobných táborov je niekoho umlčať. Znemožniť, aby konkrétne myšlienky mohli prúdiť na všetky strany a aby na nich mohli zakladať ďalší ľudia, ktorí sú proti režimu či osobe diktátora ešte viac.

Najrôznejšie nútené práce poznáme od staroveku. Dnes sa preberá, ako veľmi boli slobodní pracovníci v starovekom Egypte, ktorí stavali pyramídy. Išlo o náročnú činnosť, ale nestavalo sa celý rok. Stavalo sa vtedy, keď neboli pracovníci potrební v poľnohospodárstve, armáde alebo inde. Skrátka keď bolo množstvo ľudí, ktorí nemali čo robiť. Títo pracovníci dostávali polievku, niektorí z nich aj mzdu, za mimoriadne ťažkú prácu v horúčave, kde je ľahké odpadnúť od vyčerpania. V krajinách, ako je Rusko, bolo niekoľko rôznych spoločenských zriadení a ešte v nedávnej minulosti tam boli tzv. serfovia, čiže nevoľníci. Ľudia, ktorí sú menej ako poddaní. V podstate majetok svojich pánov, niečo ako starovekí otroci. Cárske Rusko tak ešte v roku 1860 malo niečo, čo bolo bežné pre Babylon či Asýriu, 2500 rokov dozadu.

Starovek sa berie ako otrokárska spoločnosť, kde boli otroci často nútení pracovať na nejakom veľkostatku či v bani. V uzavretej spoločnosti, bez možnosti úniku. Ich efektivita bola vysoká, keďže ich bolo veľa a cena otrokov bola nízka. Na druhej strane bol problém nájsť skutočne kvalitných otrokov, pretože väčšina nechcela pracovať na plný výkon pre pánov, ktorí im nedávajú na oplátku nič. Otroci tak úmyselne ničili nástroje a dožadovali sa lepšieho zaobchádzania. To viedlo k feudalizmu, keď bola práca povinná, ale už bol aj ten najjednoduchší človek braný ako človek, nie ako dobytok, ktorý dokáže hovoriť. Je to zvláštne, že v starovekom Ríme sa poľnohospodárske nástroje zaraďovali medzi nehovoriace (hrable, motyky), polohovoriace (kravy, kone) a hovoriace (otroci). Julius Caesar zomrel v deň, keď sa chcel dať vyhlásiť za kráľa. Byť kráľom vtedy znamenalo, že všetci ostatní sú jeho poddaní a nebol by diktátor či prvý muž Ríma, ale niekto, kto chce mať ešte väčšiu medzeru medzi ním a ostatnými.

Kým Rím mal svoje veľkostatky zamerané na otrockú prácu, na politických oponentov mal len obyčajné väzenia či vypovedanie z Ríše. Rimania boli tolerantní a učili sa zvyky iných národov a spoznávali svet. Postupne sa Rímske občiansko dostalo ku všetkým v ríši, aj k takým, ktorí by na mape sveta nevedeli, kde nájsť hlavné mesto. Občianstvo už vtedy nemalo veľkú váhu a neskoré obdobie Ríma bolo typické prepletením kultúr Rimanov, Galov, Germánov, Egyptanov a mnohých, premnohých ďalších. Rimania tak nemohli povedať, že sú tí „čistí, správni a dokonalí“.

O rozmach koncentračných táborov sa postaral, samozrejme, Adolf Hitler. Pre svojich Nemcov (aj keď bol technicky Rakúšan) chcel viac životného priestoru, čiže viac pozemkov, domov, práce a tak ďalej na úkor menej dokonalých ľudských bytostí. Hitler a jeho pomocníci tak bojovali proti Židom, Slovanom, homosexuálom a mnohým ďalším. Iróniou je, že hlúpi ľudia, ktorí na dnešnom Slovensku volia lídrov, ktorí obdivujú Hitlera, by išli do prvých dobytčích vagónov. Jeden z dôvodov, prečo prehral vojnu, bola prioritou pre tábory. Obmedzený počet vlakov a vagónov sa tak často viac využíval na presun živých ľudí do tovární na smrť, ako na prepravu zásob pre nemecké vojsko v kľúčových bojoch. Znamenalo to, že zomrelo viac nielen ľudí, ktorými Hitler pohrdal, ale aj tých, na ktorých bol pyšný. Pre diktátora je ľahké určiť si viac cieľov naraz, ale ťažké určiť, čo má v tej chvíli väčšiu prioritu a čo je viac potrebné pre udržanie ríše či vlastnej vlády. Tvrdohlavosť, alebo niečo viac?

Ako teda myslí diktátor?

Klasický diktátor sa musí dostať k moci, musí sa pri nej udržať čo najdlhšie a musí sa postarať o to, aby ho nikto nevyhodil z kresla. Na to potrebuje samozrejme zariadiť niekoľko vecí....

1. **Samostatnosť**. Každý diktátor chce vládnuť svetu, ale vie, že to nejde. Tak chce vládnuť krajine, ktorá je samostatná a nehrnie sa do priveľkej výmeny znalostí a kultúry so svetom. Preto diktátori uzatvárajú hranice a dobre ich strážia. Chcú byť tými, ktorí hovoria, čo sa deje za bránami. Chcú si vybrať svoju pravdu a pracovať na nej tak, ako len budú chcieť. Preto napríklad Nemecko nemôže byť v súčasnosti diktatúra, pretože je mnohonárodné, obchoduje kde sa dá a zablokovanie hraníc by jeho pozíciu veľmi oslabilo a rozhodne nezlepšilo. Keď sa dostal k moci Trump, hovoril o plotoch, múroch a bariérach.
2. **Propaganda, hoaxy, dezinformácie**. Rusko považuje Slovensko za jednu z krajín, kde si môžu diktovať čo chcú. Pokojne diktujú kúpených ľudí, alebo takých, ktorí sú natoľko hlúpi, že dávajú a vždy budú dávať prednosť záujmom Ruska pred záujmy Slovenska. Často sa spomína napríklad Čarnogurský a Harabin. Pozor, nejde o priateľov Ruska, ale o ľudí, ktorí sú priamo vedení ako poslušní nepriatelia Slovenska. Dávať takýmto ľuďom moc je viac ako len nezodpovedné. Silu propagandy výborne vidno napríklad na tom, že tí, ktorí klamali o koronavíruse, teraz klamú o prezidentovi Ukrajiny. Všetci trolovia s desiatkami účtov, ako i všetci presvedčení ľudia, ktorí len preberajú informácie od iných trolov, majú novú tému a novú príležitosť na šírenie nenávisťi.
3. **Oni sú tí zlí**. Treba nepriateľa. Vonkajšieho, vnútorného, to je jedno. Hlavne aby bol aspoň trochu uveriteľný. Dnes dokáže Róbert Fico povedať, že konflikt na Ukrajine je medzi Ruskom a Amerikou. Bez váhania. Môže za to v pondelok Amerika, v utorok Izrael, v stredu lesbičky, vo štvrtok nacisti, ktorí sa na Ukrajine nenachádzajú, alebo minimálne oveľa menej ako v Rusku, ale tak Photoshop existuje. Plus za všetko môže maďarský žid, ktorý využíva svoje bohatstvo na pomoc školám či utečencom. Vypustiť dobre napísanú lož znamená, že kým ju 10 000 ľudí vyvráti, už ju milión ľudí šíri ďalej. Máme tak veľa klamárov a obetí, ale málo pravdy a nádeje.
4. **Armáda musí byť**. Treba zastrašiť, niečo si vynútiť, niekoho okradnúť a hlavne niekoho umlčať. Bez armády to nejde na žiadnom kontinente.
5. **Diktátor nepotrebuje strednú triedu**. Potrebuje seba, svojich blízkych a chudákov. A čím viac chudákov, tým lepšie. Ľudia bez vzdelania, stálej práce a odbornosti kladú menší odpor. Treba vystrieľať otvorených učiteľov? Už včera bolo neskoro. Alebo stačí presvedčiť žiakov, že strieľať či šikanovať proti režimovým učiteľom či rodičom je v poriadku a ešte za to dostanú žuvačku a džúsik. Výsledok je, že milióny chudákov v zemľankách bez WC, ktorí dostali možnosť na Ukrajine si ukradnúť naberačku, budú milovať vodcu v paláci s 50timi spálňami.
6. **Cenzúra musí byť**. Pravda je lož, ktorú treba zamaskovať, pretože pravda je nebezpečná. Namiesto pravdy treba dať niečo iné. Čokoľvek, čo zaberie. A ak niečo nezaberie, stále sa to dá na niekoho hodiť.
7. **Správne dávkovanie chudoby**. Je dobré, ak obyčajní ľudia pracujú. Ak hladujú málo, môžu viac. Ak hladujú priveľa, pracujú menej efektívne. Tí, ktorí udržia správny balans, si zaslúžia paláce, však na to sa peniaze vždy nejako nájdu.

Rečník

Taký diktátor je človek ako ja alebo ako vy. Len jediný rozdiel medzi nami a ním je ten, že on má určitú víziu, snahu o zlepšenie zlej situácie a vie to „dobre predat“. Čo neskôr z toho vznikne a koľko z toho bude obetí, to na začiatku nie je podstatné. Podstatné je, aby mu ľudia slepo uverili a mali ho radi.

Rečník sa vyznačuje úsmevom na tvári, keď ide na pódium, predstieranou láskou a úctou ku svojim poslucháčom, silným a zvučným hlasom. Vlastnosťami ako empatia k ľuďom, ku ktorým sa prihovára, počúvaním problémov a následným poskytnutím ich vyriešenia pokiaľ vstúpia do jeho strany alebo sa pridajú k nemu. Dôverou a silným presvedčením, že len jeho slová, pravda, idea a propaganda sú tie správne a jediné a kto sa ku nemu pridá sa bude mať len a len lepšie.

Dobry rečník má určitú charizmu, vie sa nadchnúť pre svoj vyšší cieľ, vie ho tak odprezentovať a vymyť človeku mozog tak, že po jeho prejave sa človek postaví zo stoličky a bude mu tlieškať, aj keď tam prišiel s cieľom ho vypísať alebo na ňom spáchať atentát.

Super rečník je ešte vyšší level ako dobrý rečník. Ten vie, to čo vám chce povedať nielen dobre predat, ale po jeho prejave budete zaspávať s dobrým pocitom, že sa na svete našiel niekto, kto vám rozumie a koho chcete a budete ráno po prebudení aj slepo nasledovať.

Taký Mussolini možno nebol zo začiatku dobrý rečník, ale mal vášeň a dar písania. Vedel pútavo napísať to, čo si myslel, čo sa mu nepáčilo a ako by to zmenil, keby bol pri moci. Hitler bol super rečník – mal charizmu, oheň, vášeň, vedel presvedčiť davy o tom, čo si myslel, že je správne, že je potrebné. A ľudia jeho prejavy „žrali“. Vedel svojím fanatickým rečnením tak zblbnúť davy, že aj doteraz si niektorí ľudia vďaka nemu myslia, že nacizmus je tá správna cesta.

Čo nemá/nerobí diktátor?

To vieme vymenovať asi všetci. Ako prvé človeka napadne zdravý rozum, súdnosť a chrbtovú kosť. No je toho viac:

1. **Nejde osobne bojovať za svoje ciele.** Úprimne, poznáte nejakého diktátora, ktorý sadol na koňa alebo vošiel do tanku a šiel proti nepriateľovi bojovať tvárou v tvár? Vytasil samopal AK1 a ukázal svojim vojačikom ako sa to robí... Nie, on je pekne zalezený niekde v teple a odtiaľ to všetko riadi a usmerňuje. Niekedy aj so špeciálnou nepriestrelnou vestou.
2. **Nie je najlepší kamarát so svojimi podriadenými.** Viete si to predstaviť? Ráno sa stretnú všetci na veľkej porade, pozdravia sa, objímu, porozprávajú sa o tom, ako sa majú deti a rodina a následne hurá na ničenie sveta a zaberanie cudzieho územia. Buď sa budujú kamarátstva, alebo nový svet. Nie oboje naraz.
3. **Nespochybňuje svoje konanie, myšlienky, názory** – vždy si myslí, že má univerzálnu pravdu, vždy si za všetkým stojí a aj keby vydá zlý rozkaz, zvalí to na svojho kapitána. Má svoj nemenný názor, za ním si stojí a ide si za ním, asi tak ako naši politici. Väčšinou má tiež dosť päťlízáčov, ktorí ho podporujú v jeho názoroch, aj keď sa vôbec nevyznajú do vojenstva či ekonomiky.
4. **Nepriзна, že niekto iný vymyslel dobrý nápad či stratégiu.** Každý nápad, ktorý nevyjde z jeho hlavy, je automaticky jeho. Toto nie je demokracia a brainstorming, toto je diktatúra.
5. **Nemá zábrany.** Vlastne prečo a kvôli komu by ich on mal mať. Veď on je pánom sveta a ak nie je tak na tom systematicky pracuje a nikto ho nezastaví. Zomrie vďaka nemu päťdesiat tisíc ľudí – nevadí. A ak sú to hlavne jeho odporcovia, tak je čas na otvorenie fľaše.
6. **Nemá výčitky svedomia.** Svedomie do vojny jednoducho nepatrí. Neotestovanou zbraňou zničí polku kontinentu – veď otestovať sa to niekde muselo. Kto iný by to prikázal, ak nie on. On bude ten hrdina, ktorý zachránil jeho ľudí, čo tam po tom, že nepriateľ sa nemá kde vrátiť.
7. **Nepoužíva taktiku chlieb a hry či modli sa a pracuj.** Dobrý líder vie, že občania potrebujú bezpečie, dobrú prácu, uznanie ich hodnoty a ďalšie veci. Nie zapchanie úst chlebom a hrami, alebo donútenie si poslušnosti cez vyhrážky peklom.
8. **Neurobí to, čo chce jeho poradcovia.** Kto si oni vlastne myslia, že sú? Ja ich platím zo svojej kasy a ja ich môžem dať kedykoľvek zastreliť – asi takéto myšlienky sa nachádzajú v hlave diktátora, keď počúva, čo mu radia ostatní, ktorí sú vlastne na to kvalifikovaní.
9. **Nevzdá sa, keď zisťuje, že prehráva.** Žiadna prehra a odchod so ct'ou. Diktátor nikdy neprehráva. On ide ďalej, jeho nezaujíma, čo si kto myslí. On sám vie, že vyhrá, že jeho nikto neporazí. A ak sa oponenti stiahnu či prestanú byť aktívni, je to príležitosť, nie mier.
10. **Nepriзна, že má dáky psychický problém** – či už traumy z detstva, nočné mory alebo komplexy zo svojho tela. Veď on nič z toho nemá, on si to len lieči tým, že tyranizuje všetkých okolo seba a stavia sa nad nimi. Lebo keď bude nad nimi, nikto nikdy mu už neublíži a nič sa mu už nemôže stať. Škoda, že opak je pravdou.
11. **Neodoprie si svoje vášne,** zvrhlé chute, jedlo, ženy, aj keď vie, že jeho vojaci bojujú a nemajú čo jesť (alebo aj obyčajní ľudia). On má a podriadení ho netrápia. Nie je predsa armáda spásy aby sa delil a rozdával zo svojho. Dobrý príklad je Rusko či v 20. storočí Rumunsko, kde mal diktátor zlaté záchody, kým niektorí verní sympatizanti nemali ani len žumpu a museli chodiť niekde za dedinu.

12. **Neuzná porážku a bude tvrdiť, že vyhral, aj keď prehral.** Scenár, ktorý sa opakuje na politickej scéne, vždy po voľbách. Samozrejme v prípade porážky bude vždy tvrdiť, že voľby sú zmanipulované.
13. **Nepovie tým, čo nesúhlasia s jeho ideou – Áno máte pravdu.** Môžete mať svoj názor... . Buď sa neprajníkov zbaví, alebo ich prevychová. Jasné ako facka. Tu sa nevyjednáva a nevyvracajú sa argumenty protistrany. Tu si buď s ním alebo nie si vôbec. Alebo si mimo jeho moc v exile.
14. **Nestretne sa s niekým o kom vie, že je prudko proti nemu.** Prečo by to robil? Čo by z toho mal? Presvedčiť ho nepresvedčí, tak na čo. Jedine, ak by chcel pod zámenkou stretnutia sa, vyvabiť z neho informácie, ktoré by mu rýchlejšie pomohli k vytúženému cieľu.
15. **Nikomu presne nepovie o čo mu na 100% ide, lebo zo zásady nikomu neverí.** Každý jeden občan, spolupracovník, generál môže byť nastrčený špión alebo pacifista. A aký by to bol moment prekvapenia alebo rozhodujúci moment, ktorý mu pomôže vyhrať vojnu, keď by o ňom všetci vedeli.
16. **Neorganizuje párty pre svojich podriadených ako vdácnosť za to, že bojovali pre jeho sny.** Robili to dobrovoľne a za svoju matičku vlasť, tak čo by ešte chceli. Áno tí najvernejší, čo pri ňom stáli možno dostanú medaile ale tu to začína a končí. Vo vojne sa prišlo o veľa peňazí, nesmú sa zbytočne rozhadzovať.
17. **Nikdy nepovie, že má málo vojenskej sily** – ľudí, tankov, munície. Musí mať predsa prevahu a protivník sa jeho sily musí báť. A tak z maličkaj armády vznikne niekoľko násobne väčšia armáda. Z jedného tanku vznikne prápor. A z dvoch lietadiel vznikne letka, ktorá sa behom pár minút vie presunúť z jedného konca krajiny na druhý.
18. **Neprezradí strategické body, základne a hlavné ciele.** A tak ľudia nevedia, kde sú sklady s municiou, hangáre s lietadlami, protiatómové kryty. Čím sú ľudia držaní vo väčšej nevedomosti o vojenských veciach, tým ich ide viac bojovať, lebo nevedia, kde sa môžu skryť. A diktátor si len šúcha ruky a teší sa, ako sa mu zväčšila jeho armáda pešiakov.
19. **Ak je moc paranoidný, tak nikomu nepovie, kde sa zdržiava.** Už si len spomeňme ako dlho armádam trvalo nájsť Usáma bin Ládina, aj keď on nebol diktátor. Správny diktátor sa zdržiava niekde bokom a odtiaľ všetko riadi. V dnešnej dobe mu to značne uľahčili moderné technológie. Riadiť a vydávať rozkazy, byť videný ale nikto sa nedozvie kde.
20. **Nikdy nevychutnáva ako prvý jedlo, ktoré mu niekto pripravil a nepije pripravené nápoje.** Samozrejme pokiaľ nie je schovaný v protiatómovom kryte a nežuje konzervy a chlieb. Čo je v dnešnej dobe málo pravdepodobné.
21. **Nevyjednáva s nepriateľmi.** Buď sa mu všetci podriadia alebo neostane nikto kto by bol jeho nepriateľ. Zbavuje sa ich systematicky a hlavne rýchlo, aby nestihli vzniknúť odboje alebo aby nestihli nebodaj ujsť.
22. **Nedovolí, aby do jeho krajiny chodili nepozvaní, skôr povedané skoro žiadni ľudia.** Pekný príklad je Severná Kórea. Tým čo vstúpia do tejto krajiny, je pridelený sprievodca, bez ktorého nemôžu nikde ísť a majú presne stanovený program kedy a kde pôjdu. Aby neobjavili niečo nevhodné.
23. **Diktátor nemyslí na následky svojich činov.** Nemyslí na to, aký dopad bude mať jeho besnenie na obyčajných ľudí. Nemyslí na to, ako jeho vojna zmení vojakov, po návrate z vojny. Aké budú mať do konca života choroby zo zlého stravovania, z málo spánku, zo zimy v ktorej museli spať na bojisku. Aké nočné mory budú prežívať noc čo noc a ako to rozháďže ich psychiku.

24. **Diktátor nemyslí na stav krajiny po jeho smrti či odvolaní.** Ak má nástupcu, snaží sa ho naučiť svoje spôsoby myslenia. Ak však nemá nástupcu, tak je mu väčšinou jedno, či bude jeho krajina fungovať. Dôjdu dôležité suroviny? Rozpadnú sa veľké projekty, ktoré sa nestihli dokončiť? Vznikne situácia, z ktorej nebude východisko a bude utekať preč každý, kto môže?
25. **Diktátor nemá dôvod rozlišovať deti a dospelých.** Hitlerjugend a podobné zoskupenia boli šíalené, no len máločo sa môže vyrovnáť tomu, čo dal dohromady Leopold II. Kráľ Belgicka, o ktorom ste možno nikdy nepočuli. V Európe nie je známy, ale spýtajte sa na neho v Kongu, kde jeho nesmierna krutovláda stála život približne 10 miliónov ľudí, často kvôli tomu, že donútil deti upracovať sa na smrť. Jeho nesmierna krutosť je o to väčšia, že 10 miliónov obyvateľov Konga zomrelo v dobe, keď bolo na celej planéte 4x menej ľudí ako v súčasnosti.